

Magyar Nemzeti Múzeum
Budapest VIII.
(Kötelese példány)

KÖSZEG ÉS VIDÉKE

ELŐFIZETÉSI ÁR egynegyed évre:
Helyben házhoz szállítva 16000 korona,
Vidékre postán 20000 korona.
Külföldre egy évre 3 dollár (50 szokol).

Megjelenik minden vasárnap.
Felelős szerkesztő és kiadó: Rónai Prigye.
Szerkesztőség és kiadóhivatal: Köszeg, Várkör 39. sz.
Telefon-szám 28.

Élylítő sorc 4000 horonc.
Hírdetésnek milliméter soronként 500 F.
számlitotask.

Hadik gróf válasza Vázsonyinak.

A magyar nemzeti társadalomra mély benyomást tett Hadik János grófnak az az értelme, amellyel rámutatott arra, hogy mily káros következményekkel járhat az ország gazdasági életére azoknak a szélső elemeknek a franküggy körül folytatott könnyelmű politikai játéka, aki gyűlölködő törekvéseiket, Bethlen István gróf miniszterelnök ellen indított hadjáratukat többre becsülik az ország érdekeinél. Vázsonyi Vilmos Hadik János grófnak állásfoglalása után az objektív bírálókat a személyes polémia terére vitte ellenvéleményét, mert joggal tartott az ország polgári társadalmának ítéletétől, amelynek kialakulására rendkívül hatással volt a napi politikától távol álló kiváló nemzetgazdász érvelése. Ezért újságnyilatkozatokban olyasmivel hozakodik elő, ami a mostani helyzettel semmiféle összefüggésben nincs és Hadik János grófnak a forradalmi időkben követett magatartását a tényeknek meg nem felelő világitásba helyezve próbálja a Hadik János gróf értelme nyomán különösen a közgazdasági élet tényezőire és a magyar vidék gazdasági társadalmára döntő jelentőséggel kiható tárgyalások megállapítások hatását lerontani.

Erre a homálykeltésre Hadik gróf azzal felel, hogy a legteljesebb nyíltsággal feltárja az akkori eseményeket, hogy a közvélemény a való tények ismeretéből tudja meg végre, hogy mi az igazság azzal az inszINUÁCIÓVAL szemben, hogy Hadik János gróftól nem vezette a forradalom megállításában kellő erély, holott Vázsonyi állítólag szorgalmazta azt. Mindenki tudja, hogy Hadik János 1918. október hó 29-én kapott megbízást kabinet alakítására, de másnap, mire a kormánylistát összeállította, az már nem alakulhatott meg, mert az október 31-ére tervbe vett eskütelte meghiusította az előző éjjel kitört forradalom, amelynek siettetése ép azoknak volt érdeke, akik Hadik János gróf kormányprogramjának közéletétől a forradalom meghiusulását féltették.

Hadik grófnak már 30-án sem katonai sem rendőri erő nem állott rendelkezésére, hogy a hatalmat kézbe vegye, de azt, mint esküt nem tett dezignált miniszterelnöknek az alkotmány szerint nem is lett volna joga tennie. Mikor Hadik és Lukachich jelentéséből a forradalom éjjelén értesült a király az itteni állapotokról, közölte Hadik gróffal, hogy Károlyi Mihályt óhajta miniszterelnökké kinevezni. Ezzel Hadik János gróf megbízatása tárgyalanná vált s minden további szerepe megszűnt. Vázsonyi most utólag, amidőn már feledésbe mentek félig-meddig ezek a mozzanatok, azzal a szemrehányással áll elő, hogy Hadik János gróf elhárította az ő figyelmeztetéseit, amelyekkel a forradalom letaposását s a forradalmi jelszavakkal elbódított elemek legázolását ajánlgatta. Hadik János gróf erőiesen visszautasította a neki szánt ilyen szerepet, mert céltudatos kormányprogramjától a társadalom széles rétegeinek és kiváltkép a munkásságnak meggyőződésétől az ország és a gazdasági élet érdekében helyesen irányított evolúciótól s egy egészséges szociálpolitikától remelte a forradalmi felforgatás és országrombolás megelőzését, amelynek provokálásával lehetett volna katasztrófát előidézni, de nem a forradalmat elfojtani. Hadik gróf minden törekvése arra irányult, hogy a munkásságot, amelynek nagyobb része csak a bolsevista elemek agitációja által sodródott a forradalomba, elválassza a rombolásra kész elemektől, amelyekkel szemben igenis az állam egész hatalmi szigorával kívánt elbánni.

Hadik János gróf erős szociális érzékkel átíratott kormányprogramja rendet teremtett volna s abban az időben egyedül volt alkalmas a társadalmi egyensúly és a békés munkálkodás helyreállítására, a katasztrófális fölforgatás elkerülésére. Hadik gróf azt mondja, hogy ha sikerült volna Budapesten preventív intézkedésekkel a forradalmat elkerülni, akkor sor kerülhetett volna arra, hogy a harctérről hazatérő csapatokat az ország határain azzal fogadjuk, hogy elvárjuk tőlük, mint a világ első katonájától, akik csak dicsőséget és

becsületet szereztek a magyar névnek, — kizárva a háború folytatásának gondolatát, — az ország határait, családjuk tűzhelyét megvédjék az ellenségtől és megakadályozzák, hogy egyetlen idegen katona is magyar földre tehesse a lábát. „Meg vagyok győződve, — folytatja Hadik — hogy minden becsületes magyar katona a háborúban tanusított bátorságát és hősiességét felfokozva, védte volna meg hazája határait. Ha ez a tervem megvalósulhatott volna, egészen bizonyos, hogy az ország integritása kérdése ma másképpen állana.”

Minderre azonban sajnos nem került a sor: katonáink elszéledtek és fájdalmasan kellett tapasztalniok, hogy őket, akik minden pillanatban készek voltak hazájukért a harctéren életüket feláldozni, a forradalmi közvélemény, a magyar nemzet szégyenére, megbecsülés és elismerés helyett, a legdurvább megaláztatásokban részesítve, lealázó gunnyal fogadta.

Ma már tisztán látjuk, hogy ki mérlegelte helyes ítélőképességgel akkor az államférfiúi feladatokat. Hadik János gróf helyesen cselekedett, hogy emlékünkből idézte teljes nyíltsággal az októberi napok tanulságait. A franküggyel országrontást folytatók lelkiismeretlen táborának tudatos ferdtései legelső sorban Hadik János gróftól szeretnék diszkreditálni azok közül, akik e szélsőséges politikai harcban káros következményeire felhívták a közvélemény figyelmét. Ez érthető is, mert Hadik gróf szenvedélymentes, a történelmi okokat megvilágító nyilatkozata véglegesen a kellő értékre szállította le Vázsonyi bosszúérzetből fakadt argumentumait. Egy ideig csak megy, meghamisítani a tényeket, elferdíteni a valóságot, de az ország becsületes és józanul gondolkodó társadalmára csakhamar megvetéssel fordul el azoktól, akik szenvedélyük által elvakítva maguk játszó el a jogukat, hogy vádjainak és erkölcsbiráskodásuknak hitelét elismerjék. Vázsonyi Vilmost a nemzetnek ez az ítélete már el is érte.

Vissza-uton.

Galicia hómezőin.

Előttünk a beláthatatlan galiciai mező: vakító hótakaróban.

Ezhanguságát itt-ott elszórt szegényes falvak szünetes házai és bádögzupolás fatemplomai szakítanak meg. Majd tanyák magányos kutakkal, házcsoportok, a vasut mentén elhúzódó fasor jobb és balfelül ozkisként szétterpeszkedő erdők, melyeknek oszposz ágai mint kétségbeesett karok emelkednek az ég felé.

Az utiképek később mint ablakomra vetített felvételek váltakoznak. Vonatunk itt ott érdektelen nevű állomások vesztegel.

Egynehány stációnak a nevét is megjegyeztem magamnak. Stanislaw elhagyása után első állomásunk volt Chryppin, második Biatkowieze.

Itt jobbról és balról befásított szekerut vezet a közeli falvakba. Most meglehetősen sik vidéken száguld a vonatunk. Némielég hasonlít a mi Alföldünk egyes részére s az élénk tárulós téli táj fostói képet nyújtott.

Délután 4 kor Syebenicea állomásába robogott vonatunk. Az állomás épület üszkös falai ijesztőleg merednek ráánk. Ez is egy a sok közül, mely a muszka csorda látogatását hirdeti.

Sok kormos fal, fedélnélküli ház, felduitt tűzhely, összomlott épület jelzi a csata utját, a vihar pusztítását. Vonatunk itt soká vesztegelt. Leszálltam. Jól esett egy kis mozgás a szabad

ban, a friss levegőn, napsütésben, fenyők alatt. Fel-alsó sétáltam a sínek mentén, amelyet eszdárnóvessű fenyők szegélyeztek. Fenyő a pusztán! Ha nem tévedek Heine től olvasott valamikor egy ilyen című gyönyörű allegorikus költeményt. 5 óra felé meghozták az uzsonnát: kenyert, kis szelét sájtal. Uzsonna végeztével benyitott a szegédorvos. Megkérdezte, hogy ki nek mi baja és azután különféle színű cédulát tűztek a ruhánkra. Ki zöldet, ki sárgát, ki vöröset, aszerint, amilyen betegség csoportjába tartozik.

Lehetett úgy 6 óra, amikor vonatunk elhagyta az állomást és teljes sebességgel robog tovább, tovább.

Tarnowiczánál ismét megáll a vonatunk. Kimentem a kocsiból és a lépcsőzeten megálltam. A behavazott mezőn régi, bedült futóárkok, melyek a mult évi előrenyomulás izgalma ittemették magukba, ahol egykor véres csaták zivatara viharzott és pokoli ágyuzástól vovaglott a föld. Az itt lejátszódó tragédiát, amely a mieink és az oroszok között folyt, már csupán a megmaradt emlékek jelölik. Messze, ahol a hómezők az ég alját érintik, erdős hegyek, örökzöld fenyvesek sötétlenek. A vonat indulóban. Felszállok a kocsimba. Fél bét. Meggyújtják a lámpát, melynek gyenge világa mellett elfogyaszuk a sovány vacsorát. Később Delatyn előtt megint bosszu, unalmas várakozás. Odu-kunn koromsötétség. Alig látok öt lépésnyire. A vasutasok lámpáinak imbolgató fénye táncol a sötétben. Vacsora után lefeküdtünk, — már t. i. aki lefeküdt. Csaknem 10 óra volt, amikor megint utnak indultunk. Vak sötétségben csamogott ki a vonatunk a leégett pályaudvarból, ahol most fabódékbao dolgoznak a vasuti tisztok és a „Bahnhof-Komando”.

A társaság jórésze már elaludt, amikor vonatunk a külső váltókon eldöcögött.

Feketén, lombán érzék a vonat a téli hidegben. Erősen fagy. Az utszéli fák, mint rokkant aggyastyánok nyögnek az éjszakában. Az utolsó állomás neve, amit el tudtam olvasni: Podleszow. Valami ismeretlen galiciai falu.

Majd hirtelen teljes sebességgel mentünk az éjszakában, amelynek halálos dűhvel rontott neki a vonat.

Ut az éjszakában.

Ejféli . . . Bent borongós homály.

Ki méltáz. Ki csendben szundikál.
Megtört beteg s lázas katonák.
Banatos éj. Szunnyadó világ

Fekszenek az alvó, megtört, megsebzett vézna, beteg és csonka hősök. Fáradtak, rongyosak és piszkosak. Arcukon a rettegés, bizonytalanság kemény barázdái, a tegnap zord emlékei, a holnap kétségess árnya.

Vékonyesontu, esztőtörű emberek, beesett uveges szemek, sebes lábcsárák, amellyel nem minden poklokban gazolt keresztül, bizonyos elküll, borrotas sápadt arc és a háborúban elernyedt, kimerült tonpa idegek.

